

SLOVENSKI NAROD.

Sehaja vsak dan sveder, ismiš nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati na avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brš pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 80 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Zarovanila plačuje se od četiristopne petit-vrate po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnistvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Meja cerkvene pokorščine.

Najhujši greh, kateri očitajo naši domači razkolniki, ali kakor se sami nazivljajo, „konservativci“, nam naprednjakom, je ta, da ne priznavamo politične avtoritete in nezmotljivosti našemu episkopatu in da zahtevamo celó za duhovščino (horribile dictu!) svobodo v političnih in zlasti narodnih zadevah. Kadar koli se drznemo kritikovati politično postopanje tega ali onega v Slovencih stolujočega škofa, kadar koli protestujemo zoper prodiranje internacionalne verske propagande v narod slovenski, vselej nam zagrmé od desne in leve, v „Rimskem Katoliku“ in „Slovenecu“ svoj: Anathema sis! Naše škofo blate; a kjer so škofje, tam smo tudi mi, tam je ves verni narod slovenski itd. itd. — Vse naše apelo vanje na zdravi človeški razum, vsi protesti, da škofa-pastirja treba ločiti od škofa-politika, bili so dosihdob bob v steno. Dotično izjavo g. knezoškofa Ljubljanskega na starega leta dan smo že dostojno ocenili a baš te dni še dokazuje na potrpežljivem papirji Slovencev neka ligaška duševna reva, da je uprav ta naš odpor zoper politično avtoriteto episkopata najjasnejši dokaz — našega hlapčevanja v službi framazonstva! Mi sicer na svojo sramoto moramo priznati, da še danes ne vemo, v čem pravo za pravo obstoja tisto strašno in peklensko framazonstvo, („Slovenec“ nam je namreč vendar-le nekoliko prekalen vir, v ostalem pa smo se za to družbo brigali dosihdob toliko, kakor za lanski sneg), a toliko pač vemo, da take zmesi najpodlejšega obrekovanja in skrajne bedastoče še nismo čitali v slovenskem jeziku, kakor v zadnjih člankih „katoliškega“ našega dnevnika. Bog jim odpusti greh, toda tem ljudem na ljubo danes nismo vzeli v roko peresa.

Naš namen je danes le ta, dokazati, da tista pregrešna ločitev škofa-duhovnika od škofa-politika ni iznajdba tega peklenskega slovenskega liberalizma, kakor bi sodil kak neinformovan čitatelj najpikantnejšega slovenskega dnevnika. Tudi drugje se je že izprožila ista misel in tudi drugje našla je isti odpor! Mi nečemo spominjati na francoske klerikalce, duhovnike in lajike, ki so v svoji deželi pravi granitstebri katolicizma in so vendar odpovedali svojo pokorščino ne morda kakemu dru. Missii,

temveč sv. Očetu samemu, ko jim je svetoval in v leval, naj priznajo republiko. Škofi, živi in katoliški škofi, postavili so se po robu političnemu nasvetu papeža samega in vendar se nihče ni drznil, blatiti zategadelj njih katoliške vere in prepričanja. Tudi na nemške centraliste, Rimski kuriji vsikdar mile in drage, nečemo spominjati, ki in političis vedno svojo pot hodijo pod vodstvom lajikov in često proti volji svojih „od Boga poklicanih dušnih pastirjev“. Imamo pač danes za svoje nazore bližjih dokazov.

Tudi nemško-avstrijski vrhovni dušni pastirji jeli so v tem pogledu previdno, veliko previdneje, nego n. pr. preuzvišeni gospod dr. Jakob Missia, sondirati mnenje svojih ovčic. O tem poskusu smo na kratko že pretekli teden poročali. Danes pa naj v najpoglavitejših točkah doslovno navedemo ad informandum slovenskih brezvercev odgovor, ki ga je dalo tistemu trkanju Dunajsko glasilo združenih kristijanov, list, kateremu sotrudnik je mimo odličnih katoliških duhovnikov tudi tisti dr. Scheicher, katerega je še nedavno kot uzornega katoličana uprav v zvezde koval naš „Slovenec“.

„Deutsches Volksblatt“ torej piše sledeči odgovor škofovskemu glasilu: „Vaterland“ se šteje za katolišk list. Pot, na katero je sedaj krenil, pa bi morala postati usodepolna za cerkev, če bodo list v tem podpirali tudi od visoke cerkvene strani. Najraje očitajo katoliški cerkvi njeni nasprotniki to, da je gospodstva željna in da želi ohraniti ljudstvo, hoteč mu vladati, neumno. Ako hoté imeti škofje v vsem prvo in odločilno besedo, in ako se jim mora uklanjati vsakdo, kdor se hoče imenovati kristijana, potem je to cerkveni absolutizem sans phrase, potem sejenja vsako politično delovanje duhovščine ter katoliških lajikov in potem so upravičena predbacivanja nasprotnikov cerkve. Kje pa je zapisano, da morajo kleriki in lajiki uklanjati se v vseh političnih rečeh škofovskim ukazom? Na dan s tem cerkvenim pravom! Škofje morejo v političnih rečeh izreči kako željo, katera se bo po okol-

nostih uvaževala, zakona takega pa ni, ker ne more in ne sme biti, sicer je kaos v cerkvi in v državi neizogiben. — V praksi je duhovščina v vseh parlamentarnih državah v vseh političnih vprašanjih prosta, tedaj vsak duhovnik polnopraven državnik. Disciplina in pokorščina (cerkvena) pa obstoja v prvi vrsti v ljubezni do poklica, v spoznavanju potrebne jedinosti cerkve, ne pa v pisanih zakonih in tirjanih prisegah. Da bo moči prav presoditi cerkveno disciplino, treba uvaževati najprej, da ima redoma in praviloma zadnji kapelan isto teologično znanje ter je dovršil iste studije, kakor prvi škof in kardinal in da je vsled tega tudi kos samostojni sodbi v vseh političnih in celó verskih vprašanjih. Iz soglasne ljubezni do poklica, iz enakopravnosti izobrazbe in mišljenja izvira edinost in cerkvena pokorščina, gledé katere pa ne sme zahtevati noben škof, da bi se izvrgla v ponižanje duhovščine in opustitev človeške dostojnosti, kakor to zahteva „Vaterland“.

Tako tedaj mislijo v Nemcih priznано goreči in verni katoličani o politični supremaciji episkopata. Iz tega blagovolijo naj razvideti naši čitatelji, da ni vse evangelij, kar se piše in tiska pod pokroviteljstvom gospoda dra. Jakoba Missie in da zategadelj tudi ni vse greh, kar se piše proti političnim nazorom tega in nekaterih družih cerkvenih gospodov, katere je neskončna Božja previdnost poslala v Slovence.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 10. januarija.

Bodoča večina.

Včeraj popoldne bili so načelniki levičarskega kluba drugič pri grofu Taaffeu, kateri jim je naznanil, kaj sta Jaworski in Hohenwart rekla o novem vladnem programu in kakšne spremembe sta nasvetovala. Oficijozni listi naznanjajo, da so sploh vsi trije klubci načelniki nasvetovali spremembe, a

LISTEK.

Nemška kultura na Kranjskem.

(Dalje.)

IX.

Svitli zvezdi kranjskega nemštva. A. Lajbaheričin tročrtnik (≡).

Toda v svoji zagrizenosti, hoteč dokazati, da nemštvo na Kranjskem umira, prezrli smo skoro dve svitli zvezdi, ki ste se pojavili v zadnjem času na nemško-kranjskem obzorju in ki utegniti temeljito omajati moje optimistične nazore. In vendar ste bili baš ti zvezdi ne uzrok, pač pa neposredni povod, da sem zgrabil za pero. Jedna izmed omenjenih zvezd se z bliščem sijajem svetlika po lokalnem delu kranjskega uradnega lista, a nje imajitelj se skriva iz zgolj pohlevnosti pod skromnimi tremi črticami (≡). A plodovit je ta tročrtec, in njega prispevki so skoro stalna rubrika mej domačimi novicami Lajbaheričnimi. In kaj obsegajo ti drobni beležki (demantnim praškom bi jih smeli primerjati radi njih dragocenosti)? Odgovor je težak,

dragi čitatelj, kajti ta tročrtec ti je originalen genij on ti piše „de omni re scibili et quibusdam aliis.“ „Pro primo“ spada v njegov vseobsežni repertorij vsa neskončna narava, organska in neorganska, favna in flora, firmament in kontinent in vse kar je vmes; tročrtec je naravoslovec, fizik, meteorolog, geograf i. t. d. A tudi vesoljno človeštvo po Kranjskem in po sosednjih pokrajinah je predmet njegovim ekskurzom, preteklost in sedanjost, kakor Goetheju: „Greift nur hinein ins volle Menschenleben! Und wo ihr's packt, da ist es interessant.“ In res, s krepko roko večkrat poseže zlasti po Ljubljanskih ulicah, sedaj po lenih mestnih pometajih, sedaj po sleparskih premogotročih, sedaj po porednih Šentpeterskih in Krakovskih paglavcih. Tu opazuje, kako hlapci skrivaj iz vreč vzamejo par kepice premogovih, tam zopet, kako pobalini po cesti proti „lim-fabriki“ nalašč nastavljajo kamene, da se vozovi s kostmi o njih pretresejo ter nekaj smrdljivih koščic poizgube; a potem pridejo premeteni dečki, jih pobero ter si s tem služijo vsakdanji kruhek. Sedaj se zopet lasa gospod ≡ s historiki in filologi strokovnjaki o pravilnem imenovanju te ali one gore itd. itd. in infinitum. Je torej tudi antropolog, filo-

log, historik, vse v jedni osebi. Starodavni univerzalni učenjaki, katerih zadnji je bil menda Leibnitz, so proti njemu — muha. Toda — sedaj pride še le glavna stvar — vse to ni morda pisano v suhoparni strokovni prozi, ampak vse, brez ozira na predmet, v najbolj izbranem žlahtnovonjavem krasnocvetnem, poetičkem jeziku: prava poezija v prozi. Kako bujne, debelolice, visokoleteče, nebo klateče fraze! Da, ta jezik je tako blagovonjav, da se nam po njem celo Trnovski kompost in kanali Ljubljanski, o katerih gospod tročrtec včasih kaj traduje („omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci“) zde tako rekoč parfumovani. Toda gospodu tročrtniku ni samo do sladkega in lepega, ampak tudi do krepkega jezika, in dobro vedoč, da se krepke oblike nemščini bolj in bolj gube po neukih pisačih, porabi vsako priliko, da privleče za uho kako zastarelo obliko; a če ne pride prilika sama ob sebi, gre jo iskat. Samo jeden primer! Gospoda ≡ bistremu očesu ni bilo ušlo, da mej pogublajoče se kreposti nemščine spada tudi glagol „schliefe, schloß, geschloffen“, katerega že navadno nadomešča šibki „schliefte“. Toda dasi je gospoda ≡ repertoir obsežen dovolj, vendar prilika za krepotni „schliefe“ ni hotela sama pred

če se uvažuje, kar piše „Montags-Review“ moglo bi se reči, da hoče morda grof Taaffe venderle nekoliko ozreti se na konservativne želje. Imenovani list pravi namreč, da liberalizem sam ne more ločiti Taaffea in levičarje. Sedanja doba ni ugodna za liberalizem. Ne samo Avstrijo, vseh svet pretresajo neka gibanja, ki so v prvi vrsti obrnena zoper liberalizem, zato se mora ta za sedaj odpovedati pozitivnim pridobitvam; dovolj je, če ohrani svoje posestno stanje. Ali morejo Nemci od grofa Taaffea misliti, da jim bo kratil sedanje njih posestno stanje? — Iz tega dalo bi se sklepati, da namerja grof Taaffe popolniti svoj program s kako koncesijo konservativcem, kar pa ne more uplivati na slovenske poslance, ki so najprej narodni poslanci.

Državni zbor.

Prihodnja seja poslanske zbornice je določena na dan 17. t. m., torej za danes teden. Dnevni red: 1. Nadaljevanje specialne debate o proračunu ministerstva notranjih rečij; 2. drugo čitanje zakona o prometu z živili.

Češke razmere.

Staročeski poslanec dr. Zucker obsedel je mej dvema stoloma in se je moral odpovedati mandatu. Voljen od staročeske stranke, približeval se je dr. Zucker v državnem zboru vedno bolj in bolj Mladočehom, glasoval z njimi o raznih prilikah, kadar so Staročehi zavzemali nasprotno stališče in naposled hotel celo ustopiti v mladočeski klub. S tem se je pač zameril Staročehom, ni se pa prikupil Mladočehom, kateri ga niso hoteli vzprejeti v svoj klub in ko na sejo trgovinske zbornice Praške, v kateri je imel dr. Zucker poročati o svojem državnozbornem delovanju, ni nihče prišel, moral se je odpovedati mandatu. — Tudi princ Schwarzenberg, morda jedini narodni zastopnik češkega veleposestva, se misli baje umakniti s političnega prizorišča in se posvetiti diplomatični karijeri, baje zato, ker je on jedna glavnih ovir bodoči parlamentarni večini. Avtentičnost te vesti še ni potrjena. V Olomucu vršil se je v nedeljo ljudski shod, na katerem je poslanec dr. Herold govoril o politični situaciji in o sedaj vršilih se pogajanjih glede trdne parlamentarne večine. Herold misli, da političnih in narodnih vprašanj nikakor ni moči odstaviti z dnevnega reda, zlasti ker bo za to skrbel narod češki. Ako upajo izvestni krogi, da bo narod češki odnehal, se grdo motijo in spoznali bodo kmalu, da je v interesu monarhije, rešiti principijelno češko vprašanje in to na podlogi češkega državnega prava. Dokler ni rešeno češko vprašanje, ne sme noben Čeh niti prsta zmakniti, da pomaga urediti razmere v državi. Mir nikakor ni v interesu Čehov, dokler se ne reši češko vprašanje. Prememba je neizogibna. Bratje, ki se danes še objemajo, se bodo kmalu prepirali. Nova večina, tudi če se sestavi, bo kmalu razpadla. — V Pragi govoril je v nedeljo zvečer na nekem shodu dr. Matuš, staročeski vodja, o političnem položaju. Gledé vnanje politike je rekel, da so staročeski poslanci trojno zvezo le kot začasno alijanco odobrili, glede notranje politike pa, da je jedino stremiljenje naroda češkega — državno pravo. Prizadevanja za ustanovitev trdne večine so jalova; če se tudi sestavi taka večina, ne bo dolgo trajala, kvečjemu do prihodnjega zasedanja državnega zbora. S časoma postanejo Mladočehi sposobni za vladno stranko; njihovega ustopa v bivšo desnico ne ovira niti njih državnopravno prizadevanje, niti njih svobodomiselnost, uzroki so vse drugi. Državni zbor ne bo nič dobrega storil in mira in reda ne bo v Avstriji vse dotlej, dokler se ne reši češko vprašanje, dokler Avstrija ne postane zaščitnica narodnosti in prave svobode.

Ogerska zbornica.

V zadnji seji ogerske zbornice vprašal je poslanec Helfy ministerskega predsednika, kaj je z ustanovitvijo samostalnega ogerskega dvora in jeli

njegov prag. Kaj stori? Sam si jo poišče; gre v okolico Ljubljansko, v kateri že itak dolgo pridno stika po kraških sledovih, najde dolino ali votlino — „Schlupf“ in gospod — „schlopf hinein“ in potem ko je „hineingeschloffen“, moral je seveda zopet „herausschleffen“, a krepizna „schlafen, schlopf, geschloffen“ je bila rešena. — Da je gospod tročrtanec pri takih in tolikih vrlinah ljubljencec Lajbaherčinega čitateljstva, umeje se samo ob sebi, zlasti ženskega, ker piše, kakor bi vedno „rožce sadil“. Da, neka gospa mi je zatrjevala, da ko dobi še svežo, po črnili še dišečo Lajbaherčino v roke in jo razgane, najpreje pogleda v lokalni del, ali je kaj s pomenljivimi trojnimi črticami podbeleženega, in če ni nič, je vselej žalostna. Gola zavist in zlovoljnost pa je zategadelj očitno, če nekaterniki trdijo, da nauje učinjajo — ovi člančiči, kakor kak vomitiv.

(Dalje prih.)

*) Kako že pravi Stritar v „Drobižu“ (102).

Če kako novo najde kdo
Pri nas besedo, brž jo zgrabi,
Ter sedo, prime za peró,
In spiše spis, da jo porabi.

res, da je cesar začetkom meseca novembra zapustil Gödöllő, ker se je čutil razžaljenega. Ministerski predsednik Wekerle odgovarjal je jako obširno, dokazujoč, da vlada zbira potrebno gradivo in da se odkrito trudi doseči ustanovitev samostalnega dvora. Ni pa vedel povedati, ali je kaj upanja, da krona privoli v to namero. Tudi gledé drugega vprašanja ni vedel Wekerle nič povedati in prav to potrja govorico, da je cesar zapustil Gödöllő, ker je bil užaljen po tedanjih dogodbah v parlamentu in zunaj njega.

Vnanje države.

Nemški rudarji.

Okolu Essena, Gelsenkirchena in Bochuma začeli so premogarji štrajkati in ta štrajk se razširja vse bolj in bolj tako da se je resno bati. Štrajkujoči rudarji dobivajo od drugod podporo in postopajo zategadelj kaj odločno. Ne daleč od prizorišča tega štrajka, v Ranzelu, razpočila je v soboto zvečer na železniškem tiru dinamitna bomba, katera je razdejala tir in tudi vlak nekoliko poškodila. Splošno se sodi, da so s tem atentatom v zvezi štrajkujoči rudarji ali vsaj njih anarhistični prijatelji.

Francoska kriza.

Današnji dan bo znamenit v novejši zgodovini francoske republike. Danes se začne novo zasedanje parlamenta, danes se začne sodna obravnava pred apelnim sodiščem zoper upravitelje panamske družbe in za danes so bile napovedane velikanske demonstracije združenih socialistov. Vlada je storila vse, kar treba, da ohrani mir in red in ker ima na razpolaganje vojsko oboroženo z groznimi Lebelovimi puškami, ni misliti, da pride do večje praske, zlasti ker revolucije, če so bile napovedane, navadno niso nevarne. Če se bo tu ali tam sprožila kaka puška zato še ne bo misliti, da se podirajo stebri republike. — Prva seja parlamenta bo nekakov preludij dogodbam v prihodnjih sejah. Glavno pozornost vzbuja volitev predsednika. Bivši predsednik Floquet je jedini kandidat in ni dvoma, da bo izvoljen, akopram zmatrajo to zmeri republičani za veliko politično hibo. V tej seji interperiral bo posl. Choiseul o restituciji tistih denarjev, katere je vzela vlada iz blagajnice panamske družbe za časa, ko je bil Floquet ministerski predsednik, to je leta 1888, in katere je porabila v volilske svrhe. — Najbolj kompromitirani poslanec, bivši minister Baibaut, je bil že večkrat zaslišan, ker pa nedostaje materijelnih dokazov za njegovo krivdo, ga sodnik ni dal zapreti na veliko žalost njegovih tožiteljev.

Socijalisti v Švediji

so že dolgo nezadovoljni z volilskim redom ter ga hočejo siloma premeniti. Ker se vlada ne ozira na socijalistične želje, dogovorili so se socijalisti in liberalci, da skličejo na svojo roko nekakov ljudski državni zbor, kateri se bo imel izreči o zahtevanih premembah ustave. Za ta ljudski državni zbor volili so se posebni odposlanci in je bila udeležba velikanska. V Stokholmu oddanih je bilo 21.000 glasovnic; vsi socijalistični kandidati, mej njimi tudi jedna ženska, so bili izvoljeni, dobivši po 12.000 glasov. Izid te volitve vzbuja veliko senzacijo.

Iz občinskega sveta Ljubljanskega.

V Ljubljani, 5. januarja.

(Konec.)

Dalje naglašja, da so se mestni izdatki že za pomnoženo redarstvo zelo zveščali in danes zopet se votuje nad 10.000 gld. za boljše plače uradnikov. Ako se ne dovoli mestni občini novo posojilo 500.000 gld., katero je že dovolil deželni zbor, ni mogoče brez povišanja davkov ustvariti nobene toliko potrebnih izrednih naprav. Da se pa omogočijo v interesu mesta, kakor tudi vlade, treba je, da stolno mesto dobi zaželeno posojilo 500.000 gld. Kje leži dotični akt, ali pri ministerstvu ali v arhivu deželne vlade kranjske, govornik ne ve, zato je nasvetuje, naj se g. župan z dvema občinskima svetovalcema potruди k vodji c. kr. deželne vlade kranjske, in skrbi, da se stvar mestnega posojila kolikor mogoče naglo reši. Mestnim uradnikom pa priporoča govornik in to tudi pričakuje, da, ko se danes uslišijo njih želje in se jim zboljša gmotno stanje, da bodo svoje posle točno izvrševali, da ne bode pri tožb, ne od strani občinstva, ne iz občinskega sveta.

Po nekaterih opazkah obč. svetnikov Petričič-a, Gogole in Svetka, na katere je odgovarjal poročevalec dr. Starč, se sprejmejo predlogi glede občinskih uradov. Pri predlogih, kdaj stopi nova organizacija mestnih uradov v veljavo, nasvetuje obč. svetnik Svetek, naj bi se to mesto 1. julija 1893, že zgodilo 1. aprila 1893, ker mestni uradniki že težko čakajo na uredbo plač, da bi se torej ravnalo po pregovoru: „Bis dat, qui cito dat“. Ako jednega ali drugega uradnika ne bi utegnili dobiti do tega časa, vsejedno se bode poslovalo po novem uradniškem redu.

Poročevalec dr. Starč se protivi temu nasvetu, češ da je za razpis služeb potreben najmanj rok šestih tednov, za to naj ostane pri 1. juliju. Predlog občinskega svetovalec Svetka se odkloni in sprejme se odsekov predlog, da se prične organizacija mestnih

uradov z dnem 1. julija 1893. l. Vzprejme se tudi predlog obč. svetnika Hribar-ja, da se odpošlje deputacija, kateri na čelu bodi župan, k vodji deželne vlade zaradi potrdila novega mestnega posojila 500.000 gld.

Obč. svetnik Hribar predlaga konečno, naj bi se vodovodni mestni inženir Hanuš uvrstil v II. plačilni čin in to v sporazumljenji z vodovodnim odsekom, ker g. Hanuš deluje jako izvrstno za ta važen urad, ki donasa mestni blagajnici na leto nad 5000 gld.

Po ugovoru obč. svetnika Murnika, ki nasvetuje, da se ta predlog izroči odseku za organizacijo mestnih uradov, in ko se obč. svetnik Hribar strinja s tem nasvetom, vzprejme se predlog obč. svetnika Murnika in se potem seja sklene. Mestni proračun za l. 1893 obravnaval se bode v posebni seji.

Domače stvari.

— (Občni zbor „Ljubljanskega Sokola“) bode — kakor smo že naznanili — jutri sredo zvečer ob 7. uri v vrtnem salonu g. Ferlinčeve restavracije „Pri Zvezdi“. Odbor prosi vse člane, da se mnogobrojno udeleže. Po končanem zborovanju bode prosta zabava.

— (Slovensko gledališče.) Kakor smo že naznanili, predstavlja se bode jutri v sredo prvič v letošnji sezoni na slovenskem odru klasična igra in sicer Schillerjeva žaloigra „Kovarstvo in ljubezen“. Odrskati se ne more odboru „Dramatičnega društva“ priznanje, da mu je na skrbi raznovrstnost repertoarja in do cela odobravamo, da se slovensko gledališče ne uklanja spačenemu modernemu ukusu, težečemu zgolj le za lahkokrillato Dunajsko opereto, temveč da goji resno umetnost in da je vsled tega uvrstilo v svoj repertoar tudi klasično igro. Saj slovensko gledališče ne sme biti le zabavišče, temveč tudi nekako narodno odgajališče! Ker so vsaj prve moči našega igralnega osebja svoji nalogi v klasični igri brezdvomno popolnoma kos, pričakovati nam je jutri zares umetniškega užitka. Karakteristična in težavna uloga intriganta Wurma je v rokah g. Borštnika, Lujiza igrala bo gospa Borštnik-Zvonarjeva, ulogo Ferdinanda pa je prevzel g. Danilo. Gospo Danilovo, katero smo morali dlje časa neradi pogrešati, pozdravili bomo v ulogi Lady Milford. — Želimo in upamo, da se bo naše občinstvo radovoljno in častno odzvalo apelu na njegov umetniški ukus.

— (Dobrotnica šolske mladine.) Iz Šiške se nam piše: Naj Vam na kratko poročam o lepi slavnosti, ki se je priredila minulo soboto dne 7. t. m. v tukajšnjem šolskem poslopji. Popolnoma iznenadil je v soboto dopoldne predsednik krajnega šolskega sveta, znani rodoljub in vinski trgovec g. J. C. Juvančič tukajšnje učiteljstvo in učence, naznanivši, da bode isti dan ob 6. uri zvečer vsled inicijative njegove gospe soproge božično drevo za šolske otroke prirejeno. Bilo je to nekaj čisto novega za tukajšnjo mladino. Ob 6. uri zvečer bila je prostorna soba tretjega razreda polna občinstva in šolskih otrok. Po presrčnem pozdravu g. Juvančiča zapela se je „Božična pesem“ in potem razdelila je blaga gospa Ana Juvančičeva darilo otrokom. Do 160 otrok bilo je pogoščenih z kruhom, mesom, klobasami, vinom ter obdarjenih z raznimi šolskimi potrebščinami in slednjič z obleko in obutjem. Kaka radost sijala je v očeh nedolžni mladini! In res, kdor je bil priča temu, moral se je čuditi, da je mogoče toliko nabrati! Kaj stori železna volja in vztrajnost, pokazala je gospa Ana Juvančičeva, ki je neumorno hodila okoli dobrotnikov ter nabirala raznih darov. V imenu obdarjene mladine, kateri je priredila toliko veselja, in kateri bode ta dan ostal v vednem spominu, naj bode izrečena blagi gospe Juvančičevi najpristrčnejša zahvala. Dal Bog narodu mnogo takih, za vse lepo in dobro uetih gospa!

— (Glas iz mej občinstva.) Piše se nam: Brezbrižnost nekaterih hišnih gospodarjev gledé potresanja trotoarjev pred svojimi poslopji, je ponekod zares velika. Pri nekaterih hišah preti pešču največja nevarnost, ako bi hotel korakati po takih trotoarjih, kajti niti posuti niso niti s čim potrešeni, temuč kar gladko osnaženi in sprani, tako da vsled njih spolzkosti ne kaže drugega nego iz previdnosti ogniti se jih in iti po sredi ceste. — Čemu so neki dotični magistratski ukazi?

— (Zima.) Zadnji dnevi bili so najmrzlejši te zime. Imeli smo včeraj 15° C mraza. Sicer pa so dnevi lepi in solčni. Danes je mraz nekoliko ponehal.

— (Umrli je) v Stariloki pri Škofjiloki pretekli petek posestnik in lesni trgovec Josip Dolenec, poznan vsled nekdanjih velikih svojih kupcij tudi v širših krogih, zapustivši udovo in štiri dorasle otroke. V soboto zvečer, ko je tedaj mož ležal še na mrtvaškem odru, pa mu je sledila v smrt soproga Jerica Dolenec. To je izvestno redek slučaj rodbinske nesreče. R. i. p.

— (Včerajšnji mesečni živinski se-menj) je bil le srednje dobro obiskan, komur so pač kriva slaba pota. Prignalo se je 540 konj in volov, 206 krav in 30 telet, skupaj 776 glav. Kupčija bila je splošno srednja, največ prodajali so se voli, katerih je nek češki kupec za neko grajščino precej nakupil. Konj je bilo malo.

— (Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Logatci) se uprav izvrstno razvita, kakor se nam poroča. V teku jednega meseca priredila je dve tomboli na korist ubožnih šolske mladine. Prvo v prostorih gostilne g. Riharja v Gorenjem Logatci dne 18. decembra l. l., drugo v prostorih gostilne g. Arko-ta v Dolenjem Logatci dne 6. t. m. Tombola je bila obakrat prav mnogobrojno obiskana, tako da so bili prostori premahni. Dobitke za obe so darovali blagi prijatelji mladine. Iz čistega dohodka dobilo je obleke 70 otrok. Po končani tomboli bila je prosta zabava s petjem itd. Pohvalno moramo omenjati odbor podružnice, zlasti pa gospe predsednico, ki je to podjetje zasnovala in svojo nalogo tako častno rešila. Bog živi vrle narodnjakinje!

— (Davica) se širi v nekaterih vaseh občine Medvodske. Zbolelo je šest otrok in jedno 15 letno dekle. Jeden otrok in omenjeno dekle sta umrla za davico.

— (Stekel pes.) Iz Krškega se poroča, da se je pokazala te dni pri psu tamošnjega gostilničarja J. Vaniča steklina. Psa, ki je bil vedno na verigi priklenjen, ogrizel je dne 3. decembra l. l. neki pes, ki je bil stekel. Steklina se je pokazala torej stoprav čez mesec dni.

— (Priprežne cene za Kranjsko.) Celotna odškodninska cena za jednega priprežnega konja in za jeden kilometer odločala se je za l. 1893. z devetimi krajcarji za vojvodino Kranjsko. Ta cena velja brez ozira na to, ali se rabi priprega za uradniške, vojaške, žandarmerijske, kazenske ali pa odgonske zadeve. Pri poslednjih velja pa samo za one postaje, kjer ni v navadi po minuendo-dražbi kaka druga cena za odgonske priprege. Isto tako se ni ozirati na to, kdo jemlje priprego (uradniki, častniki, moštvo itd.)

— (Veliki koncert.) ki so ga priredila združena pevska društva Tržaška in okoličanska s sodelovanjem tamburaških zborov in dramatičnega odseka „Tržaškega Sokoia“ minolo soboto v gledališču „Fenice“, bil je dobro obiskan in se je vršil koncert in ples po koncertu v vsakem oziru sijajno za prireditelje. Obširneje poročamo v jedni bodočih številki.

— (Pijančev konec.) V Trstu našli so te dni na ulici kakih 35 let starega človeka delavskega stanu, popolnoma pijanega. Prenesli so ga v bolnico, kjer pa je umrl kmalu. Našli so pri njem nakaznico za juho, katero bi dobil v sirotišnici. Bržkone se pa te dobrote ni hotel poslužiti in raje pil naprej, dokler ga ni doletel žalosten konec.

— (Akad. društvo „Slovenija“ na Dunaji) priredi sijajen koncert s plesom, s prijaznim sodelovanjem slavnega mešanega zbora slovenskega pevskega društva pod osebnim vodstvom prvega pevovodje gosp. A. A. Buchte, ženskega in moškega tamburaškega zbora slavnega akad. društva „Zvonik“ v ponedeljek, dne 6. februarja 1893 v prostorih Ronacherjeve plesne dvorane (1., Schellinggasse Nr. 4). Začetek točno ob 8 uri zvečer. Pri plesu svira vojaška godba pešpolka Aleksander I., car ruski, št. 2.

— (V Zagrebški stolni cerkvi,) katera se bode vsa prenovila in se bodeta vzdignila tudi zvonika, pokazale so se zadnji časi nekatere razpokline nad glavnim uhodom. Ker so se razširjali vsled tega vznemirjajoči glasovi, dala je vlada takoj natanko preiskati po strokovni komisiji te razpokline in se je dognalo, da ni nikakršne nevarnosti za zgradbo. Vender pa se je odredilo, da se stori vse potrebno, da se prepreči vse, kar bi utegnilo biti opasno in da se podkrepi zveza mej obema stolpoma ter nadomesti nekatero staro kamenje z novim.

Razne vesti.

* (Zanimiva pravda.) Gališki metropolit Sembratovič očital je v neki okrožnici na grško-katoliško duhovščino nekaterim maloruskim listom, da razširjajo brežverstvo, rušijo cerkveno avtoriteto ter podkopavajo patrijotično mišljenje naroda. Ta okrožnica je povod tožbi. Staroruski list „Halickaja Rus“ in vsi radikalni listi uložili so zoper nadškofa Sembratoviča tožbo radi razžaljenja časti, storjenega v tiskovini. Nadškof se bo moral torej zagovarjati pred porotniki. — Morda bo tudi pri nas potreba še tako nanesti.

* (Drzna tatvina.) Minuli teden ulomili so tatovi v cerkev sv. Trojice v Pragi in odnesli vse zlato in srebro, kar ga je bilo v cerkvi. Razbili so tri kelhe, dve monstranci, tri posode, v katerih so bile hostije in blagoslovljeno olje, ter vzeli saboj le one dele, ki so bili od zlata ali srebra. Drzna tatvina vzbudila je v prebivalstvu veliko nevoljo.

* (Srednje šole v tostranski državni polovici.) V tekočem šolskem letu je v naši državni polovici 178 gimnazij in 79 realk. Gimnazij je: na Dolenjem Avstrijskem 26, na Gorenjem Avstrijskem 4, na Solnograškem 2, v Tirolih 8, na Predarlškem 2, na Štajarskem 8, na Koroškem 3, na Kranjskem 4, na Goriškem 1, v Trstu 2, v Istri 2, v Dalmaciji 4, na Češkem 54, na Moravi 21, v Šleziji 5, na Gališkem 29, v Bukovini 3. — Realk je: na Dolenjem Avstrijskem 16, na Gorenjem Avstrijskem 2, na Solnograškem 1, v Tirolih 3, na Predarlškem 1, na Štajarskem 3, na Koroškem 1, na Kranjskem 1, na Goriškem 1, v Trstu 2, v Istri 1, v Dalmaciji 2, na Češkem 21, na Moravi 15, v Šleziji 4, v Gališki 4, v Bukovini 1. Kombinirane srednje šole so uštete tako pri realkah, kakor pri gimnazijah. Faktično je vseh srednjih šol 255.

* (Panamska aféra in Pariški listi.) Upravitelji panamske družbe žrtvovali so velike svote, da si pridobé naklonjenost velikih časnikov in so razdelili v večjih in manjših rokih več milijonov v to svrhu. „Libre Parole“ trdi, da so dobili: „Estafette“ 21.000 frankov, „Gaulois“ 189.000, „Justice“ 111.500, „Voltaire“ 88.667, „Univers“ 24.450, „République française“ 106.100, „Petite République française“ 69.000, „Revue des deux Mondes“ 57.381, „Rappel“ 98.750, „Radical“ 77.800, „Petit Parisien“ 88.000, „Petit Journal“ 504.887, „Paris“ 81.450, „Paix“ 40.900, „Soleil“ 31.000, „Soir“ 107.700, „XIX. Siècle“ 92.000, „Siècle“ 84.000, „Echo de Paris“ 40.000, „Le Droit“ 36.000, „Lanterne“ 206.000, „Figaro“ 847.000. Tudi posamni ugledni žurnalisti so bili podkupljeni in sicer so mej drugimi dobili: P. Laurent („Jour“) 19.000, Edwards („Matin“) 6.000, Veir-Picard („Parti National“) 31.000, Velon („Charivari“) 20.000, A. Simond („Radical“) 75.000, Viktor Simond („Radical“) 100.000, Crispin („France“) 92.300, Millard („Figaro“) 120.300, Mayer („Gaulois“) 82.300, A. Vitu (gledališki kritik „Figarov“) 50.000, Petivier („Figaro“) 60.000, Papuchon („Parti Ouvrier“) 50.000, Lagrange (zakupnik inseratnega dela nekaterih listov) 1.398.800 frankov. Največ je utaknil v svoj žep Jožef Reinach, namreč 3.045.000 frankov.

Prvo krono družbi sv. Cirila in Metoda!

Telegrami „Slovenskemu Narodu“

Dunaj 10. januarja. Včeraj bili Plener, Chlumecky in Heilsberg zopet pri Taaffe. Pogajanja gotovo ne bodo končana predno se snide državni zbor. Ugovori Jaworskega in Hohenwarta se levičarjem niso naznanili. Konservativci naglašajo, da se Hohenwart za konservativni klub glede vladnega programa ni vezal.

Dunaj, 10. januarja. Dividenda avstrijsko-ogrske banke za leto 1892. znaša 42 gld. 40 kr. za delnico.

Beli grad 10. januarja. Govori se, da je v Črni gori nastala v nekaterih občinah revolucija. Mnogi uporniki in vojaki ranjeni, nekateri ubiti. Vojaki naredili red.

Pariz 10. januarja. Včeraj dal preiskovalni sodnik zapreti bivšega ministra Baihauta.

Pariz 10. januarja. „Eclair“ javlja, da je preiskovalni sodnik našel beležnico Charlesa Lessepsa, v kateri je našel zapisana imena doslej nekompromitiranih sokrivcev. Splošno se pričakuje, da jih bo policija v kratkem zaprla.

Pariz, 10. januarja. Vsi listi soglašajo v tem, da danes ne bo nikakih izgrediv.

Pariz, 10. januarja. Ministerstvo odstopilo. Carnot naročil Ribotu da sestavi novi kabinet.

Narodno-gospodarske stvari.

Zavarovalne zadeve:

II.

Že v seji dne 17. junija 1892 vprašali so poslanci Gessman in tovariši c. kr. vlado:

1. Če je voljna vso upravo pri zavarovalni družbi „Avstrijski Féniks“ natančno preiskati?

2. Kako misli težko oškodovani interes strank, ki so pri tej družbi zavarovane, kakor tudi interes službenec tega zavoda varovati, odnosno, kako misli pozvati na strogo odgovornost one, ki so krivi navedenih, deloma škandaloznih nedostatkov.

Utemeljeva je to svoje vprašanje, naveli so povpraševalci fakta, katera so v resnici gorostasna in katerih nekatera tu navajamo, ker bi predalječ segalo, ko bi hoteli navesti ves obseg interpelacijskega utemeljevanja.

Znano je, da je vlada prisilila zavarovalnico „Aziendo“, katere slabo stanje bilo je obče znano, da se združi s tudi ne posebno ugodno situiranim „Féniksom“. Uzrok tej fuziji bila je skrb za ozdravljenje obeh teh bolehaločih zavodov. Naravno je, da je glavni pogoj za dosego tega namena: varčnejše gospodarstvo. Mesto tega pa je „Féniks“ po fuziji postal še zapravljivejši, kajti v tem, ko je prej ravnateljstvo Moskoviczevo stalo za letnih 60.000 gld., stane ga novo ravnateljstvo 100.000 gld., upravni odbor 70.000 gld. in pa takomenovana „pavšalija za molčecnost“, katere „Féniks“ plačuje vsako leto raznim časnikom, 72.000 gld. Poleg vsega tega pa je še ravnatelj „Féniksov“ dr. James Klang takoj po provedbi fuzije dal sebi in dvema tovarišema izplačati upravniko 120.000 gld.

Po drugi strani je notorično, da je „Féniks“ po agentih, ki so delovali gotovo z njegovo vednostjo, dal odkupovati za neznatne svote življenske zavarovalne police bivše „Aziende“ pod pretvezo, da je ta zavod propal in da je le blagohotnosti upravnega odbora „Féniksovega“ pripisovati, da jim sploh kaj da za njegove police.

Ta in pa druga ne manje težka očitanja navajali so povpraševalci v državnem zboru. Ker je padla tudi marsikaka grenka o državnem zavarovalnem uradu, kateremu je izročeno nadzorovanje zavarovalnic, naravno je, da je vlado ta interpelacija spravila v čudno zadrego. To je bil tudi povod, da nãjno ni odgovorila.

Povpraševalcem pa se je stvar — in to po vsej pravici — zdela tako važna, da so jo v seji dne 5. decembra 1892 spravili zopet na tak način v razgovor, da vlada ni mogla in smela več molčati. Poslanec Gessmann ponovil je namreč vsa v interpelaciji obsežena očitanja; tem pa dodal še celo vrsto fakt, ki so v vsej zbornici zbudila začudenje in nevoljo. Med ostalim opozoril je na okolnost, da se rezervni fond „Féniksovi“ manjšajo, precejšena njegova zemljiščna posestva preobremenjujejo, bilančne številke svojevoljno spreminjajo in škode tako slabo plačujejo, da ste dve predarelski hranilnici sklenili na biši, ki so pri „Féniksu“ zavarovane, nikacih posojil več dovoljevati. Poleg tega opozarjal je na nevarnost, katera vsled takega gospodarstva preti stotisočim zavarovanečev.

Na taka očitanja — kakor rečeno — vlada ni mogla več molčati. Vstal je tedaj v seji dne 9. decembra 1892 ministerski predsednik grof Taaffe, da odgovori na interpelacijo, katere smo prej omenili; a odgovoril je tako, da se v meritum ni spuščal. Zagovarjal je le načelna zavarovalnotehniška urada v ministerstvu notranjih zadev dvornega svetnika Kaana, češ, da je njegovo ravnanje v vsakem obziru uzorno. Naravno je, da povpraševalci s tem odgovorom niso mogli biti zadovoljni; v njihovem imenu predlagal je torej dr. Gessmann, da se v bodoče seji začne debata o njem. Ker je državni zbor sprejel ta predlog, vršila se je debata v seji dne 12. decembra 1892.

Prvi posegel je vãnuj dr. Gessmann sam. V obširnem govoru, ki razodeva, da je proučil temeljito ves material, dokazoval je, da delovanje dvornega svetnika Kaana vsaj glede „Avstrijskega Féniksa“ ni uzorno in tudi ne vestno. Da podpré to svojo zares težko obsodbo, dokazal je s številkami, kako slabo so naloženi rezervni fond „Féniksovi“ in kako neprimerno veliki zneski ležé „Féniksu“ v nerentujočih zemljiščih. Primera z drugimi zavarovalnicami, ki imajo vestno upravo, je zares prav drastična. Povedal je dalje, kako upravni odbor „Féniksov“, kateri sebi samemu daje izplačevati tako ogromne nagrade, odščipava svojim večletnim uradnikom brez tega ne posebno sijajne plače; navel nekoliko slučajev, v katerih sta „Féniksova“ agenta Bulwa in Amster izvalila z nepoštenimi sredstvi od zavarovancev „Féniksovih“ njihove police za neznatne zneske in konstatoval zanimivi faktum, da je bivši ravnatelj „Féniksov“ Hrim prodal svojo službo Moskoviczu za 250.000 gld.

S svojim govorom izzval je dr. Gessmann vladnega zastopnika oddelnega predstojnika barona Plapparta k odgovoru. Najzanimivejše iz njegovega odgovora je priznanje, da je že leta 1889 stanje zavarovalnic „Azienda“ in „Avstrijski Féniks“ bilo tako, da je bilo voliti izmej dvojega namreč misliti kako bi se zavoda ozdravila in preskrbeti sredstva in pota za ozdravljenje ali pa ju tirati v nagli razpad in pa daljše priznanje, da „Féniksa“ kljubu temu, da se gledé njega niso strogo